

سرسپردن به امام حق مقدمه نجات و رستگاری است

تأکید بر لزوم معرفت امام در آموزه‌های اسلامی از آن روست که معرفت، مقدمه دل بستن، دل بستن مقدمه سر سپردن و سرسپردن به امام حق، مقدمه نجات و رستگاری است و این اساس دعوت همه انبیا و اولیاست.

تأکید بر لزوم معرفت امام در آموزه‌های اسلامی از آن روست که معرفت، مقدمه دل بستن، دل بستن مقدمه سر سپردن و سرسپردن به امام حق، مقدمه نجات و رستگاری است و این اساس دعوت همه انبیا و اولیاست.

به گزارش خبرگزاری مهر، متن زیر برشی از کتاب «معرفت امام زمان (عج)» اثر ابراهیم شفیع‌ی سروستانی است که در ادامه می‌خوانید؛

۱. مفهوم شناسی مهدویت

«مهدویت»، از نظر لغوی مصدر جعلی و به معنای «مهدی (امام منتظر) بودن» است. [۱] واژه «مهدی» نیز در لغت به معنای «کسی که خدا او را به سوی حق هدایت کرده»، [۲] «هدایت شده» و «ارشادشده» آمده است. [۳] اما در اصطلاح، مهدویت به معنای مهدی باوری، مهدی گرایی و اعتقاد به امام مهدی (ع) به عنوان منجی موعود آخرالزمان به کار می‌رود. به بیان دیگر، مهدویت بیانگر دیدگاه اسلام درباره جهان آینده و آینده جهان است.

مهدی، لقب منجی موعود مسلمانان است. بر اساس بررسی‌های برخی از صاحب نظران، در افزون بر ۲۷۰ روایت، این لقب برای این منجی موعود به کار رفته است. [۴] در یکی از این روایات، امام صادق (ع) از پدران گرامی خود چنین نقل می‌کند: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): الْمَهْدِيُّ مِنْ رِلم&؛ وُلْدِي رِلم&؛ اسْمُهُ اسْمِي، وَكُنْيَتُهُ كُنْيَتِي، أَشْبَهُ النَّاسِ بِي خَلْقًا وَخُلُقًا، تَكُونُ لَهُ غَيْبَةٌ وَحَيْرَةٌ، حَتَّى رِلم&؛ تَصِلَ الْخَلْقُ عَن أَدْيَانِهِمْ، فَعِنْدَ ذَلِكَ يُقِيلُ كَالشَّهَابِ الثَّاقِبِ رِلم&؛، فَيَمْلُؤُهَا قِسْطًا وَعَدْلًا، كَمَا مَلِئْتَ ظُلْمًا وَجَوْرًا. [۵]

پیامبر خدا که درود خدا بر او و خاندانش باد فرمود: مهدی، از فرزندان من است. نام او، نام من و کنیه او کنیه من، و شبیه‌ترین مردم در خلق و خو به من است. غیبت و حیرتی دارد که در آن امت‌ها گمراه می‌شوند. سپس مانند شهاب فروزان می‌آید و زمین را از عدل و داد پر می‌کند، به همان سان که از جور و ستم پر شده بود.

در برخی از روایات آمده است که آن حضرت از آن رو «مهدی» نامیده می‌شود که مردم را به سوی امری نهد یا امری که از آنها مخفی شده هدایت می‌کند. در یکی از این روایات که از امام محمد باقر (ع) نقل شده، آمده است: إِمَّا سَمِيَّ رِلم&؛ الْمَهْدِيَّ رِلم&؛ مَهْدِيًّا؛ لِأَنَّهُ يَهْدِي إِلَى رِلم&؛ أَمْرٍ خَفِيٍّ. [۶] مهدی، مهدی نامیده شده است؛ چون به امری نهدان هدایت می‌کند.

در روایت دیگری، به نقل از امام صادق (ع) چنین می‌خوانیم: إِمَّا سَمِيَّ الْقَائِمُ مَهْدِيًّا؛ لِأَنَّهُ يَهْدِي إِلَى رِلم&؛ أَمْرٍ قَدْ صَلَّوْا عَنْهُ. [۷] و اینکه [حضرت] قائم را مهدی خوانند برای آن است که به چیز گمشده‌ای راهنمایی می‌کند.

۲. مهدویت در اسلام

شاید بتوان گفت در طول تاریخ، هیچ موضوعی به اندازه قیام مصلحی جهانی که بشر را به سوی سعادت و نیک‌رستگاری رهنمون می‌سازد و داد مظلومان را از ظالمان بازمی‌ستاند، فکر آدمیان را به خود مشغول نداشته است. از این‌رو، اقوام و مذاهب گوناگون به نوعی در انتظار ظهور ابرمردی به سر می‌برند که تمام آرمان‌های بشر به شمار می‌آید تا سرانجام روزی جهان را از عدل و داد پر سازد.

در این میان، اعتقادی که میان مسلمانان به ویژه شیعیان در مورد قیام و انقلاب مهدی موعود (ع) به عنوان مصلح کل و منجی بشر وجود دارد، در عین دارا بودن جنبه‌های آرمانی، از ریشه‌های عمیق و مستحکم مکتبی برخوردار بوده و متکی بر سخنان تردیدناپذیر پیشوایان معصوم دین است.

علما و متفکران اسلامی نیز در طول قرون، با بیان احادیث پیشوایان دین در زمینه ظهور قائم آل محمد (ع)، این اعتقاد را ترویج داده و با پاسداری از اندیشه مهدویت و تحکیم مبانی فکری انتظار ظهور مصلح جهانی، به شبهه های مخالفان در این زمینه پاسخ گفته و بر استواری این اندیشه افزوده اند.

باور به مهدویت از مسائلی است که همه مذاهب اسلامی بر آن اتفاق نظر دارند و مختص به به پیروان مکتب اهل بیت (ع) نیست. شمار فراوان احادیث مرتبط با مهدویت در منابع مورد اعتماد اهل سنت، و نقل و تأیید این موضوع توسط دانشمندان بزرگ سنی، به ما اطمینان می دهد که باور به ظهور مهدی موعود (ع) به هیچ روی منحصر به شیعیان نیست و قاطبه فرق اسلامی آن را چون عقیده ای ضروری و قطعی پذیرفته اند. این موضوع در ده ها کتاب و رساله مستقلی که دانشمندان اهل سنت درباره امام مهدی (ع) نگاشته اند، [۸] به روشنی مشخص است. افزون بر این، در جوامع حدیثی شش گانه هم که مهم ترین و معتبرترین منابع حدیثی آنان به شمار می رود، با صراحت بر آن تأکید شده است. [۹]

شیخ عبدالمحسن عباد آل بدر از عالمان برجسته دانشگاه اسلامی مدینه در نگاشته ای که با هدف پاسخ به منکران مهدویت تهیه شده است، اسامی تعدادی از دانشمندان اهل سنت را که بر تواتر احادیث امام مهدی (ع) تصریح کرده اند، نام می برد و کثرت این احادیث، تعدد طرق آنها و اعتقاد فرقه های مختلف اسلامی به مضمون آنها را دلیلی بر وجود حقیقتی ثابت می داند که در آخرالزمان به وقوع خواهد پیوست. [۱۰]

۲. ضرورت شناخت معارف مهدوی

شناخت معارف مهدوی ضرورت تردیدناپذیر عصر ماست. ضرورتی که اگر به خوبی درک شود و وجوه مختلف آن چنان که شایسته است، تبیین گردد، برکات فراوانی را نصیب جامعه اسلامی ما می سازد.

وجوه مختلف ضرورت شناخت معارف مهدوی در عصر حاضر را به این شرح می توان برشمرد:

الف) وجه اعتقادی

بر اساس روایات تردیدناپذیری که شیعه و سنی آنها را روایت کرده اند، بر هر فرد مسلمان واجب است که امام زمان خود را بشناسد تا بدین وسیله از خطر در افتادن به جاهلیت قبل از اسلام و فرو رفتن در گرداب کفر و شرک وارد و امکان زیستن و مردن بر مبنای اعتقاد راستین را بیابد.

این همه تأکید بر لزوم معرفت امام در آموزه های اسلامی، از آن روست که معرفت، مقدمه دل بستن، [۱۱] دل بستن، مقدمه سر سپردن [۱۲] و سرسپردن به امام حق، مقدمه نجات و رستگاری است [۱۳] و این اساس دعوت همه انبیا و اولیاست.

با توجه به آنچه گفته شد، بر هر یک از ما واجب است که همه تلاشمان را برای شناخت امام عصر خود، حضرت حجت بن الحسن (ع) به کار گیریم و با شخصیت و جایگاه آن حضرت در عالم هستی چنان که باید، آشنا شویم تا در پی آن بتوانیم به وظایفی که در برابر آن امام داریم، به گونه ای شایسته عمل کنیم. [۱۴]

ب) وجه فرهنگی

کشور ما کشوری است با اکثریت جمعیت جوان و پر شور. جمعیت جوانی که در صورت یافتن آرمانی با ارزش همه شور و توان بالقوه و بالفعل خود را به پای آن می ریزد و از هرگونه سکون و رکود و انحراف و تباهی بیزار می جوید. همان گونه که جوانان پرشور عصر انقلاب و دوران دفاع مقدس در پی آرمان های ارزشمند بنیان گذار نظام جمهوری اسلامی، با گذر از همه تمنیات و خواهش های نفسانی، خود را یکباره وقف جهاد و مبارزه در راه خدا کردند و به بالاترین درجات ایمان و رستگاری دست یافتند.

تشکیل حکومت جهانی به رهبری امام مهدی (ع)، گسترش قسط و عدل در سراسر گیتی و نابود کردن همه مظاهر کفر، ستم و تباهی آرمانی است که اگر به درستی شناسانده شود و وجوه مختلف آن تبیین گردد، می تواند نسل سوم انقلاب اسلامی و نسل های پس از آن را چون پدران خود پویا و پایدار نگه دارد و از توانمندی های آنها به بهترین صورت ممکن بهره برداری کند. از این رو در عصر حاضر، جامعه ما بیش از هر زمان دیگر، نیازمند پرداختن به فرهنگ انتظار و باور

مهدویت است و به جرئت می توان گفت اگر به خوبی به این موضوع پرداخته شود، می تواند بسیاری از توطئه های فرهنگی دشمنان را خنثی کند. [۱۵]

ج) وجه سیاسی

این وجه را از دو منظر می توان مطالعه کرد:

نخست، از منظر فلسفه سیاسی و مبانی مشروعیت نظام: حکومت جمهوری اسلامی ایران، بر مبنای نظریه ولایت فقیه و نیابت عام فقها از امام زمان (ع)، شکل گرفته است و به همین دلیل بقا و استمرار مشروعیت و مقبولیت این نظام، در گرو تبیین و تشریح دقیق مبانی کلامی و فقهی آن برای نسل حاضر و نسل های آینده است. در این میان پرداختن به موضوع هایی چون ضرورت وجود حجت الهی در هر عصر، جایگاه و نقش امام زمان (ع) در عالم هستی، شیوه بهره گیری مردم از امام زمان در دوران غیبت و وظایف و تکالیف مردم در برابر امام عصر از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

دوم، از منظر علوم سیاسی و روابط بین الملل: در سال های اخیر دو موضوع مهم و کلیدی در جهان مطرح شده است که در ظاهر خاستگاه و مبانی متفاوتی دارند، ولی در اهداف، آثار و نتایج مشترکند.

این دو موضوع عبارتند از:

یک. «جهانی سازی» [۱۶] یا «جهانی شدن» [۱۷]: این موضوع بیشتر در مجامع دانشگاهی و از سوی نظریه پردازان علوم سیاسی و روابط بین المللی مطرح شده و در پی القای این مطلب است که «به دنبال محو شدن مرزهای جدا کننده، جهان به تدریج به سوی نوعی همگنی یا همگونگی بیشتر در عرصه های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و حتی فرهنگی حرکت می کند» [۱۸] و «این اتفاق از طریق توسعه سرمایه داری و تکنولوژی مساعد آن (Techno-capitalism) آن هم در مسیری مشخص رخ خواهد داد». [۱۹]

ایده «نظم نوین جهانی» رئیس جمهور وقت آمریکا (بوش پدر)، نظریه «پایان تاریخ» فوکویاما و راه ریم کار «برخورد تمدن ریم ها» ی هانتینگتون بیان گر همین پدیده جهانی ریم شدن یا جهانی ریم سازی است که به گمان آنها با محوریت جهان غرب و به ویژه آمریکا رخ خواهد داد و در نهایت به پذیرش الگوی نظام لیبرال دموکراسی از سوی همه کشورهای جهان و سلطه فرهنگ، اخلاق و مدنیت مغرب زمین بر سراسر گیتی، منجر خواهد شد.

دو. آخرالزمان ریم گزایی و تلاش در جهت تحقق پیش گوئی های کتاب مقدس: جریانی که امروز بیشتر با عنوان «مسیحیان صهیونیست» [۲۰] «مسیحیان انجیلی» [۲۱] یا «مسیحیان بنیادگرا» [۲۲] در جهان شناخته می شوند، به ویژه در سال های اخیر، با زنده کردن پیش گوئی های کتاب مقدس و دامن ریم زدن به آن تلاش وسیعی را برای تبلیغ، ترویج و محقق ساختن باورهای خود در جهان آغاز کرده است. بر اساس باور این گروه از مسیحیان پروتستان، مشیت خداوند بر این قرار گرفته است که جهان پس از طی مراحل هفت ریم گانه که از جمله آنها تشکیل اسرائیل بزرگ، بازگشت قوم یهود به سرزمین موعود، بازسازی معبد سلیمان و وقوع جنگ عظیم هسته ای «آرمگدون» [۲۳] است، بازگشت دوباره حضرت مسیح (ع)، استقرار حکومت هزارساله او و حاکمیت صلح و عدالت را شاهد باشد. [۲۴]

این گروه معتقدند که با وقوع نبرد آخرالزمان (آرمگدون) همه غیرمعتقدان به آرمان های مسیحیت بنیادگرا اعم از یهودی، مسیحی و مسلمان از بین خواهند رفت و تنها کسانی باقی می مانند که به این آرمان ها باور داشته اند.

ویژگی مهم جریان یاد شده این است که تنها به ارائه تفاسیر معینی از مفاهیم مذهبی بسنده نمی کند، بلکه تلاش می کند تا با ارائه یک «پروژه» تحولات آینده را بر مبنای تفاسیر خود رقم زند. [۲۵]

دیدگاه آخرالزمان شناسانه مسیحیان صهیونیست اگرچه در ظاهر غیرسیاسی است، ولی از آن جا که این مباحث به ظاهر دینی، امروز دستمایه سردمداران کاخ سفید قرار گرفته و به بهانه ای برای توجیه سیاست های سلطه ریم گرانه و تجاوزطلبانه آنها در جهان تبدیل شده است، به مباحث سیاسی، راهبردی و روابط بین الملل هم ارتباط پیدا می کند.

با توجه به مباحث یاد شده روشن می شود که در عصر حاضر، با توجه به دلایل ذیل پرداختن به موضوع مهدویت و مبانی دین شناختی آن از وجه سیاسی نیز دارای اهمیت است:

نخست اینکه، تبیین مبانی مشروعیت نظام جمهوری اسلامی و دفاع عالمانه از آن بدون شناخت دقیق مبانی مهدویت و درک عمیق دیدگاه پیشوایان دین در زمینه چگونگی اداره جامعه و حکومت در عصر غیبت و نسبت این دیدگاه با فرهنگ انتظار امکان پذیر نیست.

دوم، زیستن در جهان امروز و مقاومت در برابر سیل بنیان کن جهانی؛ سازی که فرهنگ، سیاست و اقتصاد همه کشورهای مستقل را نشانه رفته و به چیزی کمتر از سلطه بر کل جهان بسنده نمی کند، تنها با داشتن تحلیل های قوی و مستحکم مبتنی بر مبانی، میادی و منابع دینی و باور قلبی به برتری داشته های خود بر بافته های دیگران، امکان پذیر است و این دو، جز با شناختی جامع از باور مهدوی و فرهنگ انتظار که بیانگر دیدگاه اسلام درباره «جهان آینده و آینده جهان» است، محقق نخواهد شد.

سوم، نقد و بررسی عالمانه دیدگاه های آخرالزمان گرایانه مسیحیان صهیونیست، پایداری در برابر اقدام های فرهنگی، سیاسی و نظامی این جریان و خنثی کردن توطئه های آنها علیه جهان اسلام، تنها با اتکا به باور خلل ناپذیر مهدویت ممکن است، باوری که آینده جهان را تنها از آن بزرگ منجی موعود حضرت مهدی (ع) می داند و معتقد است که مسیح (ع) نیز پس از نزول از آسمان به آن حضرت اقتدا می کند.

د) وجه اجتماعی

«فرهنگ انتظار» تنها حیات فردی و زندگی شخصی انسان ها را در بر نمی گیرد و همه مناسبات اجتماعی را نیز شامل می شود؛ یعنی هم؛ چنان که همه مظاهر حیات فردی انسان ها زندگی و مرگ، حرکت و سکون، فعل و ترک، موافقت و مخالفت، دوستی و دشمنی و؛ باید رنگ انتظار بگیرد و از این فرهنگ متأثر شود، همه مناسبات اجتماعی فرهنگ، سیاست و اقتصاد نیز باید به نوعی متأثر از انتظار باشد و میان جامعه منتظر و جامعه غیر منتظر تفاوتی محسوس احساس شود. به بیان دیگر در یک جامعه منتظر، نظام تعلیم و تربیت، مناسبات سیاسی و حکومتی، قوانین و مقررات دولتی، روابط تجاری و اقتصادی، ضوابط معماری و شهرسازی، حقوق و وظایف شهروندی و؛ باید بر اساس فرهنگ انتظار و با هدف زمینه سازی برای ظهور امام مهدی (ع) و استقرار حکومت عدل و مهدوی سامان یابند.

با توجه به مطالب یاد شده بر همه شیعیان لازم است که با شناخت بیشتر از معارف مهدوی و درک وجوه مختلف آن، زمینه را برای تحقق جامعه منتظر فراهم سازند.
پی نوشت:

[۱]. ر. ک: علی اکبر دهخدا، لغت نامه، چاپ اول از دوره جدید: تهران، مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، ۱۳۷۳، ج ۱۳، ص ۱۹۳۳۱.

[۲]. محمد بن مکرم (ابن منظور) لسان العرب، تحقیق: جمال الدین میر دامادی، بیروت؛ دار الفکر للطباعة و النشر و التوزیع- دار صادر، ۱۴۱۴ ق.، ج ۱۵؛ ص ۳۵۴؛ محمد مرتضی الحسینی الزبیدی، تاج العروس من جواهر القاموس، تحقیق علی شیری، ۲۰ ج، چاپ اول: بیروت، دارالفکر، ۱۴۱۴ هـ. ق، ج ۲۰، ص ۳۳۲؛ فخرالدین بن محمد الطریحی، مجمع البحرین؛ تحقیق: احمد حسینی اشکوری، تهران، مرتضوی؛ ۱۳۷۵، ج ۱، ص ۴۷۵.

[۳]. محمد معین، فرهنگ فارسی، چاپ سیزدهم: تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۸، ج ۴، ص ۴۴۶۲.

[۴]. ر. ک: لطف الله صافی گلپایگانی، منتخب الأثر فی الإمام الثانی عشر (ع)، چاپ اول: قم، مکتب المؤلف، ۱۴۲۲ هـ. ق، ج ۳، صص ۴۴۳ و ۴۴۴.

۳. محمدبن علی بن حسین (شیخ صدوق)، کمال الدین و تمام النعمة، قم، مؤسسه النشر الإسلامی، بی تا، ج ۱، ص ۲۸۶، ج ۱.

[۶]. محمدبن ابراهیم نعمانی، کتاب الغیبة، تحقیق: علی؛ اکبر غفاری، تهران، مکتبه الصدوق، بی تا، ص ۲۳۷، ج ۲۶.

[۷]. محمدبن rlm& محمدبن نعمان (شیخ مفید)، الإرشاد فی معرفة حجج الله علی العباد، ترجمه و شرح: سیدهاشم رسولی محلاتی، تهران، علمیه اسلامیة، بی تا، ج ۲، ص ۳۵۸.

[۸]. ر. ک: علی محمد علی دخیل، الإمام المهدی (ع)، چاپ دوم: بیروت، دارالمرتضی، ۱۴۰۳ ه. ق، ص ۱۴۰.

[۹]. سید محمد حسینی، «مهدویت از نگاه اهل سنت»، در: محمد محمدی ری شهری، دانشنامه امام مهدی (ع) بر پایه قرآن، حدیث و تاریخ، چاپ اول: قم، مؤسسه علمی، فرهنگی دارالحدیث، ۱۳۹۳، ج ۱، ص ۷۶.

[۱۰]. ر. ک: عبدالمحسن عباد آل بدر، عقیده اهل السنة و الأثر فی المهدی المنتظر، ص ۲۹، به نقل از: همان، ص ۸۴.

[۱۱]. در روایتی که از امام صادق (ع) نقل شده، آمده است: «... الْحُبُّ قَرَعُ الْمَعْرِقَةِ؛ دوستی فرع حاصل معرفت است» (محمدباقر مجلسی، بحارالانوار، چاپ سوم: بیروت، دار إحياء التراث العربی، ۱۴۰۳ ه. ق، ج ۶۷، ص ۲۲، ج ۲۲).

[۱۲]. پیامبر گرامی اسلام (ص) در پاسخ مردی اعرابی که از ایشان خواسته بود به وی پندی بیاموزد فرمود: «الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ؛ انسان با کسی همراه می شود که او را دوست دارد». همان، ج ۲۷، ص ۱۰۲، ج ۶۷.

[۱۳]. چنان که در روایت معروف امام رضا (ع) حدیث سلسله الذهب آمده است، ورود در قلعه استوار توحید و ایمنی یافتن از عذاب الهی، مشروط به پذیرش ولایت امام معصوم (ع) است. (ر. ک: همان، ج ۳، ص ۷، ج ۱۶).

[۱۴]. برای مطالعه بیشتر در این زمینه، ر. ک: همین کتاب، صص ۱۲۵ ۱۳۸.

[۱۵]. برای مطالعه بیشتر در این زمینه ر. ک: اسماعیل شفیعی سروسستانی، استراتژی انتظار، چاپ اول: تهران، موعود عصر، ۱۳۸۱، صص ۲۳ ۲۷ و ۶۹ ۷۸.

[۱۶]. Globalizing.

[17]. Globalization.

[18]. ر. ک: علی rlm& رضا شجاعی زند، «دین و جهانیت، جهانی شدن، جهانی سازی و جهانی گرایی»، مندرج در جهانی شدن و دین: فرصت ها و چالش ها (مقالات چهارمین کنگره دین پژوهان)، چاپ اول: قم، دبیرخانه دین پژوهان کشور، ۱۳۸۲، ج ۱، ص ۳۰.

[۱۹]. همان، ص ۳۳.

[۲۰]. Christian Zionists.

[21]. Evangelists.

[۲۲]. Fundamentalist Christian.

[23]. Armageddon.

[24]. ر. ک: محمد السماک، «کلید فهم سیاست آمریکا: موضع آمریکا در برابر رژیم صهیونیستی از پشتوانه های مذهبی تا منافع سیاسی» مندرج در کتاب پیش گویی ها و آخرالزمان (مجموعه مقالات)، چاپ اول: تهران، موعود عصر، ۱۳۸۵، صص ۱۹۰ ۱۹۱.

[۲۵]. ر. ک: همان، ص ۱۹۵.